

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
VERICA TRSTENJAK
esitatud 17. juunil 2010¹

Sisukord

I.	Sissejuhatus	I - 11340
II.	Õiguslik raamistik	I - 11340
A.	Ühenduse õigusnormid	I - 11340
1.	Direktiiv 91/414	I - 11340
2.	Määrus nr 1610/96	I - 11343
B.	Siseriiklikud õigusnormid	I - 11345
III.	Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimus	I - 11346
IV.	Menetlus Euroopa Kohtus	I - 11348
V.	Poolte argumendid	I - 11348
VI.	Õiguslik hinnang	I - 11353
A.	Direktiivi 91/414 ja määruse nr 1610/96 sätted ja nende omavaheline seotus	I - 11353
1.	Direktiivi 91/414 kohane taimekaitsevahendite turuleviimise luba	I - 11353
2.	Taimekaitsevahendite täiendava kaitsesertifikaadi andmine vastavalt määrusele nr 1610/96	I - 11395
3.	Määruse nr 1610/96 seotus direktiiviga 91/414	I - 11356

1 – Algkeel: saksa.

B.	Taimekaitsevahendite täiendavat kaitsesertifikaati ei saa anda ajutise turulevii- mise loa alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses	I - 11357
C.	Eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse mõju ajaline piiramine	I - 11364
VII.	Ettepanek	I - 11373

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas EÜ artikli 234 lõike 2² kohases eelotsusemenetluses esitab Bundespatentgericht (liidu patendikohus, edaspidi „eelotsusetaotluse esitanud kohus“) Euroopa Kohutule eelotsuse küsimuse, mis puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 1996. aasta määrust (EÜ) nr 1610/96 taimekaitsevahendite täiendava kaitsesertifikaadi kasutuselevõtu kohta.³ Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada saada, kas määruse nr 1610/96 artikli 3 kohast täiendavat kaitsesertifikaati saab taotleda ja kas selle saab anda juba pärast asjaomasele taimekaitsevahendile – ajutise – turuleviimise loa saamist nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiivi 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta⁴ artikli 8

2 – Vastavalt 13. detsembril 2007 sõlmitud Lissaboni lepingule, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut (ELT C 306, lk 1), reguleerib eelotsusemenetlust nüüd ELTL artikkel 267.
3 – EÜT L 198, lk 30; ELT eriväljaanne 03/19, lk 335.
4 – EÜT L 230, lk 1; ELT eriväljaanne 03/11, lk 332, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. veebruari 2005. aasta määrusega (EÜ) nr 396/2005 taimses ja loomses toidus ja söödas või nende pinnal esinevate pestitsiidide jääkide piirnormide ja nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ muutmise kohta (ELT L 70, lk 1).

lõike 1 tähenduses või alles pärast asjaomasele taimekaitsevahendile – lõpliku – turuleviimise loa saamist kõnealuse direktiivi artikli 4 tähenduses.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse õigusnormid

1. Direktiiv 91/414

2. Direktiivi 91/414 artikli 3 lõike 1 kohaselt näevad liikmesriigid ette, et taimekaitsevahendit võib nende territooriumil turule viia ja kasutada üksnes juhul, kui nad on asjaomase vahendi kasutamiseks andnud loa vastavalt käesolevale direktiivile, välja arvatud juhul, kui asjaomase vahendi kavandatud kasutust reguleeritakse artikliga 22.

3. Direktiivi 91/414 artikli 4 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid tagavad, et taimekaitsevahendi jaoks antakse luba üksnes juhul, kui:

- a) selle toimeained on loetletud I lisas ja kõnealusel lisas sätestatud tingimused on täidetud ja järgmiste punktide b, c, d ja e puhul vastavalt VI lisas sätestatud ühtsele põhimõtetele juhul, kui:
 - iv) ei mõju see otseselt ega kaudselt kahjulikult inimestele ega loomade tervisele (nt joogivee, inim- või loomatoidu kaudu) ega põhjaveele;
- b) olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi silmas pidades ja III lisas sätestatud toimiku hindamise tulemusel veendutakse, et taimekaitsevahendi kasutamisel vastavalt artikli 3 lõikele 3 ja kõiki asjaomase taimekaitsevahendi kasutamise tavapäraseid tingimusi ja tagajärgi arvesse võttes:
 - i) on see piisavalt tõhus;
 - ii) ei mõju see ebasoodsalt taimedele ega taimsetele saadustele;
 - iii) ei põhjusta see tõrjutavatele selgroogsetele tarbetuid kannatusi ega piinu;
 - selle käitumine ja levik keskkonnas, eriti vee, sealhulgas joogivee ja põhjavee saastumine,
 - selle mõju muudele liikidele peale sihtliikide;
- c) selle toimeainete laadi ja kogust ning vajaduse korral toksikoloogiliselt või ökotoksikoloogiliselt olulisi lisandeid ja kaassaadusi on võimalik määrata asjakohaste meetoditega, mis on ühtlustatud artiklis 21 sätestatud korras või mille on heaks kiitnud loa andmise eest vastutavad asutused;

- d) selle lubatud kasutusest tulenevaid jääke, mis on toksikoloogiliselt või ökotoksikoloogiliselt olulised, on võimalik määrata üldiselt kohaldatavate asjakohaste meetoditega; setavale, ei mõju kahjulikult inimeste ega loomade tervisele ega põhjaveele ega mõju ebasoodsalt keskkonnale, ning kui kõnealused jäägid on toksikoloogiliselt või keskkondlikult olulised, saab neid mõõta üldiselt kasutatavate meetoditega;
- e) selle füüsilised ja keemilised omadused on kindlaks määratud ja tunnistatud vastuvõetavateks taimekaitsevahendi nõuetekohase kasutamise ja ladustamise eesmärgil;
- f) vajaduse korral loetakse jääkide piirnormid põllumajandustoodetele, mida on mõjutanud loas osutatud kasutus, kehtestatuks või muudetuks vastavalt määrusele (EÜ) nr 396/2005.”
- b) nende kasutamine vastavalt heale taimekaitsetavale ei mõju kahjulikult inimeste ega loomade tervisele ega ebasoodsalt keskkonnale, nagu on sätestatud artikli 4 lõike 1 punkti b alapunktides iv ja v.”

4. Direktiivi 91/414 artikli 5 lõige 1 sätestab:

„Pidades silmas olemasolevaid teaduslikke ja tehnilisi teadmisi, kantakse toimeaine I lissasse esialgu kuni kümneks aastaks, kui võib eeldada, et kõnealust toimeainet sisaldavad taimekaitsevahendid vastavad järgmistele tingimustele:

- a) jäägid, mis tulenevad taimekaitsevahendite kasutamisest vastavalt heale taimekait-

5. Direktiivi 91/414 artikli 8 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Erandina artiklist 4 võib liikmesriik selleks, et võimaldada järk-järgult hinnata uute toimeainete omadusi ja lihtsustada uute preparaatide kättesaadavust põllumajanduses kasutamiseks, lubada kuni kolmeaastase üleminekuaja jooksul viia turule taimekaitsevahendeid, mis sisaldavad toimeainet, mida ei

ole kantud I lissasse ja mis ei ole veel turul kaks aastat pärast käesoleva direktiivi teatavaks-tegemist, juhul kui:

a) pärast artikli 6 lõigete 2 ja 3 kohaldamist leitakse, et asjaomase toimeaine kohta esitatud toimik vastab kavandatud kasutuste osas II ja III lissas esitatud nõuetele;

b) liikmesriik teeb kindlaks, et asjaomane toimeaine võib vastata artikli 5 lõike 1 nõuetele ning võib eeldada, et asjaomane taimekaitsevahend vastab artikli 4 lõike 1 punktide b–f nõuetele.

[...]"

mis enne taimekaitsevahendina turule viimist on seotud haldusliku loaandmismenetlusega, mis on sätestatud direktiivi 91/414/EMÜ artiklis 4 või kui taimekaitsevahendit käsitlev loataotlus on esitatud enne direktiivi 91/414/EMÜ kohaldamist asjaomases liikmesriigis, vastavas siseriiklikus õigusaktis."

7. Määruse nr 1610/96 artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Sertifikaat antakse, kui taotluse esitamise kuupäeval liikmesriigis, kus artiklis 7 nimetatud taotlus esitatakse:

2. Määrus nr 1610/96

a) kaitseb toodet kehtiv põhipatent;

6. Määruse nr 1610/96 artikkel 2 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas määruses ettenähtud tingimustel võib sertifikaadi saada iga toode, mis on liikmesriigi territooriumil patendiga kaitstud ja

b) tootel on taimekaitsevahendina turuleviimiseks kas direktiivi 91/414/EMÜ artikli 4 või vastava siseriikliku õigusakti kohaselt antud kehtiv luba;

c) tootele ei ole veel sertifikaati antud;

2. Kui luba viia toode turule on antud enne kui põhipatent, esitatakse sertifikaaditaotlus kuue kuu jooksul kuupäevast, mil patent välja antakse, piiramata seejuures lõiget 1.”

d) alapunktis b nimetatud luba on esime-
ne luba toote taimekaitsevahendina
turuleviimiseks.”

8. Määruse nr 1610/96 artikli 4 kohaselt laieneb põhipatendiga antud kaitse piires sertifikaadiga antud kaitse ainult sellele tootele, millele on antud turuleviimisluba ja igasugune taimekaitsevahendina kasutamise luba, mis on välja antud enne sertifikaadi kehtivusaaja lõppemist. Kui artiklist 4 ei tulene teisiti, annab sertifikaat artikli 5 kohaselt samad õigused kui põhipatent ja sellest tulenevad samad piirangud ja kohustused.

10. Määruse nr 1610/96 artikli 9 lõike 1 kohaselt esitatakse sertifikaaditaotlus selle liikmesriigi õiguspädevale tööstusomandi asutusele, kes andis välja põhipatendi või kelle nimel see välja anti ning kus artikli 3 lõike 1 punktis b nimetatud luba toode turule viia saadi, kui liikmesriik ei määra selleks teist asutust.

9. Määruse nr 1610/96 artiklis 7 on täiendava kaitseertifikaadi taotluse esitamine sätestatud järgmiselt:

11. Määruse nr 1610/96 artikkel 10 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Taotlus sertifikaadi saamiseks esitatakse kuue kuu jooksul kuupäevast, mil anti artikli 3 lõike 1 punktis b nimetatud luba toote taimekaitsevahendina turuleviimiseks.

„1. Kui sertifikaaditaotlus ja toode, mille kohta taotlus esitati, vastavad käesolevas määruses ettenähtud tingimustele, annab artikli 9 lõikes 1 nimetatud asutus sertifikaadi välja.

2. Kui lõikest 3 ei tulene teisiti, lükkab artikli 9 lõikes 1 nimetatud asutus sertifikaaditaotluse tagasi, kui taotlus või toode, mille kohta taotlus esitati, ei vasta käesolevas määruses ettenähtud tingimustele.

[...]"

12. Täiendava kaitsesertifikaadi kehtivuse kohta sätestab määruse nr 1610/96 artikkel 13 järgmist:

„1. Sertifikaat hakkab kehtima põhipatendi seaduses ettenähtud tähtaja lõppemisel ajavahemikuks, mis jääb põhipatendi avalduse esitamise kuupäeva ja esimese toote ühenduses turuleviimist väljaandmise kuupäeva vahele, mida vähendatakse viie aasta võrra.

2. Piiramata lõiget 1, ei või sertifikaadi kehtivusaeg ületada viit aastat selle kehtima hakkamisest.

3. Sertifikaadi kehtivusaja arvutamiseks võetakse arvesse esimene turule saatmist käsitlev ajutine luba ainult siis, kui nimetatud loale järgneb kohe sama toote kohta käiv lõplik luba.”

13. Määruse nr 1610/96 artikli 15 lõike 1 punkti a kohaselt on täiendav kaitsesertifikaat tühine, kui see anti välja vastuolus artikli 3 sätetega. Määruse nr 1610/96 artikli 15 lõike 2 kohaselt võib igauks esitada avalduse või hagi sertifikaadi tühistamiseks sellele organile, kes siseriiklike seaduste kohaselt vastutab vastava põhipatendi tühistamise eest.

B. Siseriiklikud õigusnormid

14. Gesetz zum Schutz der Kulturpflanzen⁵ (Pflanzenschutzgesetz, taimekaitse seadus, edaspidi „PflSchG“) §-s 15 on sätestatud taimekaitsevahenditele lubade andmine Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit (föderaalne tarbijakaitse ja toiduohutuse amet) poolt direktiivi 91/414 artiklis 4 sätestatud tingimuste kohaselt.

⁵ – 15. septembri 1986. aasta Gesetz zum Schutz der Kulturpflanzen 14. mail 1998 avaldatud redaktsioonis (*Bundesgesetzblatt* (edaspidi „*BGBI*“) I, lk 971, 1527 ja 3512), viimati muudetud 29. juuli 2009. aasta seaduse §-ga 13 (*BGBI*. I, lk 2542).

15. PflSchG §-s 15c on sätestatud taimekaitsevahendite abutiste lubade andmine Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit poolt direktiivi 91/414 artiklis 8 sätestatud tingimuste kohaselt.

III. Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimus

16. Põhikohtuasja vastustajale kuulub 12. veebruaril 1992 Euroopa Patendiametilt taotletud ja 11. novembril 1998 väljastatud ning muu hulgas Saksamaa Liitvabariigis kehtiv Euroopa patent 0 574 418 (põhipatent), mille nimetus on „Arüül-sulfonüüluurea derivaadid, nende valmistamismeetod ja kasutamise herbitsiidide ning kasvuregulaatoritena”. Põhipatent hõlmab muu hulgas keemilist ühendit, mille üldnimetus on jodosulfuroon. Jodosulfurooni kasutatakse herbitsiidina.

17. Põhikohtuasja vastustaja esitas 1998. aastal Saksa pädevatele ametiasutustele taotluse kanda toimeaine jodosulfuroonmetüülnaatrium direktiivi 91/414 I lisasse. Lisaks esitas

põhikohtuasja vastustaja 13. detsembril 1998 PflSchG § 15c alusel taotluse tähtajalise loa saamiseks taimekaitsevahendile Husar toimeainega jodosulfuroon.

18. Komisjoni 31. mai 1999. aasta otsusega kinnitati,⁶ et direktiivi 91/414 artikli 6 lõike 2 kohaselt esitatud toimikud olid täielikud ja neid võis pidada põhimõtteliselt vastavaks kõnealuse direktiivi II ja III lisas loetletud andmete ja teabega seotud nõuetele. Seejärel väljastas Biologische Bundesanstalt für Land- und Forstwirtschaft (Saksamaa föderaalne põllumajandus- ja metsandusamet) 9. märtsi 2000. aasta otsusega PflSchG § 15c alusel tähtajalise loa taimekaitsevahendile Husar (luba nr 4727-00), mis kehtis 8. märtsini 2003.

19. Komisjon märkis 21. mai 2003. aasta otsuses,⁷ et toimeaine jodosulfuroonmetüülnaatriumi direktiivi 91/414 I lisasse kandmise taotluse hindamise käigus on toimikute

6 – Komisjoni 31. mai 1999. aasta otsus 1999/392/EÜ, millega tunnistatakse põhimõtteliselt täielikuks üksikasjaliku läbivaatuse jaoks esitatud toimikud, pidades silmas ZA 1296 (mesotrioon), jodosulfuroonmetüülnaatriumi (AEF 115008), siltiofaami (MON 65500) ja *Gliocladium catenulatum*'i kandmist taimekaitsevahendite turuleviimist käsitleva nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ I lisasse (EÜT L 148, lk 44; ELT eriväljaanne 03/25, lk 298).

7 – Komisjoni 21. mai 2003. aasta otsus 2003/370/EÜ, millega lubatakse liikmesriikidel pikendada uute toimeainete jodosulfuroonmetüülnaatriumi, indoksakarbi, metolakloor-S-i, *Spodoptera exigua* nuklearse polühedroosi viiruse, tepraloksüidiimi ja dimeteenamiid-P jaoks antud ajutisi lubasid (ELT L 127, lk 58; ELT eriväljaanne 03/38, lk 574).

läbivaatamine veel pooleli. Kuna seni ei olnud ilmnenud otseseid probleeme, lubati liikmesriikidel pikendada jodosulfuroonmetüülnaatriumi sisaldavate taimekaitsevahendite jaoks antud ajutisi lubasid 24 kuu võrra. Põhikohtuasja vastustaja taotluse alusel pikendati 9. märtsi 2000. aasta otsusega antud ajutist luba 21. maini 2005.

20. Toimeaine jodosulfuroon kanti direktiivi 91/414 I lisasse komisjoni 25. septembri 2003. aasta direktiiviga 2003/84/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiivi 91/414/EMÜ toimeainete flurtamoon, flufenatseet, jodosulfuroon, dimeteenamiid-p, pikoksüst-robiin, fostiasaat ja siltiofaam lisamisega.⁸

21. Seejärel anti 13. jaanuari 2005. aasta otsusega vastavalt PflSchG §-le 15 luba toimeainet jodosulfuroon sisaldava taimekaitsevahendi Husar kasutamiseks kümneks aastaks 31. detsembrini 2015.

22. Põhikohtuasja vastustaja, tuginedes 9. märtsi 2000. aasta otsusega PflSchG § 15c

alusel antud loale, mis oli ühtlasi esimene toimeaine jodosulfuroon taimekaitsevahendina ühenduses turuleviimise luba, oli juba 8. septembril 2000 Deutsches Patent- und Markenamt (Saksamaa Patendi- ja Kaubamärgiamet, edaspidi „DPMA“) taotlenud täiendavat kaitsesertifikaati jodosulfurooni ja selle teatavate soolade ja estrite, sh jodosulfuroonmetüüli muude vormide kui soolade jaoks. DPMA oli jätnud 5. oktoobri 2001. aasta otsusega põhikohtuasja vastustaja taotluse osaliselt rahuldamata. Põhikohtuasja vastustaja poolt selle peale esitatud apellatsioonkaebuse alusel andis eelotsusetaotluse esitanud kohus 17. juuli 2003. aasta otsusega „jodosulfurooni ja selle C1–C12-alküülestrite ja soolade, sh jodosulfuroonmetüülnaatriumi“ jaoks taimekaitsevahendite täiendava kaitsesertifikaadi nr 100 75 026 ajavahemikuks 13. veebruarist 2012 kuni 9. märtsini 2015. Sertifikaadi kehtivuse arvutamisel peeti 9. märtsi 2000. aasta luba esimeseks ühenduses turuleviimise loaks.

23. Põhikohtuasja kaebuse esitaja esitas täiendava kaitsesertifikaadi nr 100 75 026 tühistamise kaebuse. Ta väidab, et kõnealune sertifikaat on määruse nr 1610/96 artikli 15 lõike 1 punkti a kohaselt tühine, kuna see anti välja vastuolus kõnealuse määruse artikli 3 lõike 1 punktiga b. Sertifikaadi andmisel aluseks võetud PflSchG § 15c kohane

8 – ELT L 247, lk 20; ELT eriväljaanne 03/40, lk 83.

9. märtsil 2000 antud luba nr 4727-00 on ajutine turuleviimisluba direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses, mistõttu ei ole täidetud määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b nimetatud tingimus.

põhikohtuasja vastustaja, Itaalia Vabariigi valitsus ja komisjon. 22. aprillil 2010 toimunud kohtuistungist võtsid osa põhikohtuasja kaebuse esitaja ja vastustaja esindajad ning komisjoni esindajad.

24. Kuna eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlused seoses määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendamisega, esitas ta Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b kohaldamiseks peab tingimata olema antud direktiivi 91/414/EMÜ artikli 4 kohane turuleviimise luba või saab sertifikaadi anda ka direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase turuleviimise loa alusel?”

V. Poolte argumendid

26. Põhikohtuasja kaebuse esitaja ja komisjoni väitel eeldab täiendava kaitsesertifikaadi andmine määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b kohaselt tingimata seda, et tootele on antud direktiivi 91/414 artikli 4 kohane turuleviimise luba. Põhikohtuasja vastustaja ja Itaalia Vabariigi valitsus leiavad seevastu, et määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b sisalduvat viidet ei saa piirata üksnes lõplike turuleviimise lubadega direktiivi 91/414 artikli 4 tähenduses, vaid seda tuleb laiendada ajutistele turuleviimise lubadele kõnealuse direktiivi artikli 8 lõike 1 tähenduses.

IV. Menetlus Euroopa Kohtus

25. Euroopa Kohtu kantseleisse saabus 28. aprilli 2009. aasta eelotsusetaotlus 24. juunil 2009. Kirjalikud märkused esitasid põhikohtuasja kaebuse esitaja,

27. *Põhikohtuasja vastustaja* tõstab kõigepealt esile eelotsuse küsimuse suurt majanduslikku tähtsust. Sellega seoses rõhutab ta eelkõige, et DPMA on muutnud taimekaitsevahendite täiendava kaitsesertifikaadi

andmise tava. Kuna siiani on DMPA-s ja muude liikmesriikide enamikus ametiasutustes olnud tavaks, et kõnealused kaitseertifikaadid antakse direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase loa alusel, siis osutuks suurem osa Saksamaal ja muudes liikmesriikides antud taimekaitsevahendite täiendavatest kaitseertifikaatidest tühiseks, kui Euroopa Kohus leiaks, et kõnealune tava on määrusega vastuolus. Asjaomane sektor kannataks suurt ja korvamatut kahju, kuna juhtudel, kui tootele on vahepeal antud direktiivi 91/414 artikli 4 kohane turuleviimise luba, on määruse nr 1610 artikli 7 kohane taotluse esitamise tähtaeg möödunud, mistõttu ei ole uue kaitseertifikaadi taotlemine võimalik.

ei vastuta taotluse esitaja suuremas osas loaandmismenetluse kestuse eest. Aegunud põhipatendi omanikul ei ole just selliste eriti aeganõudvate loaandmismenetluste korral võimalik saada kaitseertifikaati, ilma et ta saaks selles osas midagi ette võtta.

28. Kui piirata määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b üksnes direktiivi 91/414 artikli 4 kohaste turuleviimise lubadega, ei viiks see mitte ainult mineviku, vaid ka tuleviku seisukohast selliste tagajärgedeni, mis oleksid vastuolus kõnealuse määruse mõtte ja eesmärgiga. Seda ka seetõttu, et direktiivi 91/414 artikli 4 kohane loaandmismenetlus võib kesta nii kaua, et põhipatendi kehtivus võib lõppeda enne, kui tootele antakse direktiivi 91/414 artikli 4 kohane luba. Seejuures

29. Põhikohtuasja vastustaja arvates saab määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b sõnastuse laiendada direktiivi 91/414 artikli 8 kohastele turuleviimise lubadele. Selline tõlgendus oleks kooskõlas määruse nr 1610/96 mõtte ja eesmärgiga. Seda seetõttu, et lõppkokkuvõttes on direktiivi 91/414 artikli 4 alusel antud load ja sama direktiivi artikli 8 lõike 1 kohased load võrdväärsed. Objektiivselt hinnates on direktiivi 91/414 artikli 8 lõikele 1 vastava loa puhul tegemist sama direktiivi artikli 4 kohase loaga.

30. Lisaks rõhutab põhikohtuasja vastustaja, et tulenevalt määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktist b piisab kaitseertifikaadi andmiseks ka vastava siseriikliku õigusakti kohaselt antud loast. Kui juba

selline taimekaitsevahendi turuleviimise luba, mille saamiseks esitati taotlus enne direktiivi 91/414 jõustumist, on piisav kaitse-sertifikaadi andmiseks, tuleb igal juhul pidada piisavaks pärast direktiivi 91/414 jõustumist selle artikli 8 lõike 1 alusel antud turuleviimise luba.

31. Põhikohtuasja vastustaja käsitleb lõpuks ka määruse nr 1610/96 artikli 13 lõiget 3. Kõnealuse sätte kohaselt võetakse sertifikaadi kehtivusaja arvutamiseks arvesse esimene turule saatmist käsitlev ajutine luba ainult siis, kui nimetatud loale järgneb kohe sama toote kohta käiv lõplik luba. Põhikohtuasja vastustaja leiab, et „ajutine luba” määruse nr 1610/96 artikli 13 lõike 3 tähenduses tähendab nii direktiivi 91/414 artikli 8 lõikele 1 vastavat ajutist luba kui ka kõnealuse direktiivi artikli 8 lõike 4 alusel erandlikel asjaoludel antavat luba. Määruse nr 1610/96 artikli 13 lõikes 3 sätestatud reeglit saab selgitada asjaoluga, et direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 4 kohastele erandlikel asjaoludel antavatele turuleviimise lubadele ei järgne üldjuhul kohe turuleviimise load kõnealuse direktiivi artikli 4 või artikli 8 lõike 1 tähenduses.

32. *Itaalia valitsus* rõhutab asjaolu, et määruses nr 1610/96 sätestatud täiendava kaitse-sertifikaadi eesmärk on anda patendi omanikule tegelik kaitse, mis on ulatuslikum patendiga tagatud kaitsest. Lisaks tuleb sellise sertifikaadi andmist pidada määruse nr 1610/96 põhjenduse 8 kohaselt keskkonnakaitse seisukohalt positiivseks meetmeks. Kuna keskkonna kaitse on EÜ artikli 2 kohaselt esmatähtis eesmärk, ei tohiks kaitse-sertifikaadi andmise tingimused olla taotluse esitaja jaoks liiga piiravad või diskrimineerivad.

33. Süsteemi ülesehitust silmas pidades toob Itaalia valitsus esile asjaolu, et määruse nr 1610/96 artikli 13 kohaselt võetakse kaitse-sertifikaadi kehtivuse arvutamiseks arvesse direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohane esimene turule saatmist käsitlev ajutine luba. Seda arvesse võttes oleks õigusaktide süsteemiga vastuolus, kui kaitse-sertifikaadi andmisel ei saaks tugineda ajutisele loale. Pealegi ei oleks täiendava kaitse-sertifikaadiga tagatud kaitse tõhus, kui see ei hakkaks kehtima juba alates toote esimesest ärieesmärgil kasutamisest turul, vaid alles hiljem, pärast lõpliku turuleviimise loa andmist. Viimasel juhul tekiks

lisaks oht, et põhipatent aegub loaandmismenetluse ajal.

eesmärgi saavutamist ei takista siiski asjaolu, et patendi omanik saab taotleda sertifikaati alles veidi aega hiljem, nimelt alles pärast lõpliku loa saamist. See ei mõjuta sertifikaadi kehtivusaega.

34. Põhikohtuasja kaebuse esitaja arvates räägib juba määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b selge sõnastus selle vastu, et täiendava kaitsesertifikaadi saaks anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõikele 1 vastava ajutise turuleviimise loa alusel. Sellist ajutist luba ei ole määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b isegi mainitud. Lisaks ei saa sellist ajutist luba tõlgendada ei „artikli 4 kohaselt antud loa” ega „vastava siseriikliku õigusakti kohaselt antud loa”.

36. Ka komisjoni arvates tuleb määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendada nii, et direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohane taimekaitsevahendi turuleviimise luba ei saa olla täiendava kaitsesertifikaadi andmise alus.

35. Määruse nr 1610/96 ülesehitusest tuleb ka, et täiendava kaitsesertifikaadi saab anda üksnes lõplike turuleviimise lubade alusel direktiivi 91/414 artikli 4 tähenduses. Määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b selline tõlgendamine ei ole vastuolus kõnealuse määruse eesmärgiga. Määruse peamine eesmärk on sertifikaatidega kompenseerida loaandmismenetluse pika kestuse tõttu kulunud ajavahemik, et patendi omanik saaks katta taimekaitsevahendiga seotud uurimis- ja arendustöös kasutatud vahendeid. Selle

37. Sellist tõlgendust toetab ennekõike määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b sõnastus. Seda tõlgendust kinnitab määruse ülesehituse seisukohast asjaolu, et artikli 13 lõige 3 on kõnealuse määruse ainus säte, milles kasutatakse turuleviimise loale viidates sõnaselgelt väljendeid „ajutine” (*vorläufig*) ja „lõplik” (*endgültig*). Ajutist turuleviimise luba tuleb seetõttu arvesse võtta üksnes sertifikaadi kehtivusaja arvutamisel.

38. Komisjon leiab, et selline tõlgendus on ka õiguskindluse nõuetega paremini kooskõlas

kui vastupidine tõlgendus. On selge, et määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendus, mis läheb kõnealuse sätte sõnastusest kaugemale, tekitab järgmisi raskusi, mida tuleb õiguskindluse tagamiseks vältida.

peaks jõudma käesolevas asjas järelduseni, et taimekaitsevahendite täiendavaid kaitseertifikaate ei saa anda ajutiste turuleviimise lubade alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses.

39. Lõpuks ei ole ka ilmne, et tõlgendus, mille kohaselt saab kaitseertifikaadi anda üksnes lõpliku, mitte ajutise turuleviimise loa alusel direktiivi 91/414 tähenduses, kahjustaks patendi omaniku õigustatud huve. Põhikohtuasja arutamisel käsitletud oht, et lõplik turuleviimise luba võidakse anda alles pärast põhipatendiga antud kaitseaja lõppemist, on üksnes teoreetiline võimalus. Kui turuleviimise loa taotlemine on ajalisel tihedalt seotud põhipatendi andmisega, on kõnealuse ohu realiseerumine äärmiselt ebatõenäoline.

40. Põhikohtuasja pooled ja komisjon avaldasid suulise menetluse käigus küsimustele vastates arvamust selle kohta, kas eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse ajalist mõju tuleks piirata tulevikuga, kui Euroopa Kohus

41. Põhikohtuasja vastustaja leiab, et sellise otsuse mõju ajaline piiramine tagaks põhimõtteliselt õiguskindluse mineviku suhtes. Tuleviku puhul jääb siiski probleemiks direktiivi 91/414 artikli 4 kohase loaandmismenetluse pikk kestus. Komisjon, keda toetab põhikohtuasja kaebuse esitaja, leiab seevastu, et sellisele otsusele edasiulatuva (*ex nunc*) mõju omistamine ei ole vajalik. Komisjoni arvates tuleb sellise otsuse õiguslikke tagajärgi hinnata seoses juba antud kaitseertifikaatidega alles siis, kui tulevastes menetlustes taotletakse nende tühistamist määruse nr 1610/96 artikli 15 alusel. Võttes arvesse liidu õiguskorrale olemuslikke õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse üldpõhimõtteid, tuleb tulevastes menetlustes kindlaks teha, kas määruse nr 1610/96 artiklis 15 sätestatud tühistamine tuleb edasi lükata selliste artikli 3 lõike 1 punkti b rikkumiste puhul, mis on toimunud enne käesoleva eelotsuse kohta otsuse tegemist.

VI. Õiguslik hinnang

A. Direktiivi 91/414 ja määruse nr 1610/96 sätted ja nende omavaheline seotus

42. Põhiküsimus, millele tuleb käesolevas menetluses vastata, on see, kas määruse nr 1610/96 kohast täiendavat kaitsesertifikaati saab taotleda ja kas selle saab anda juba pärast taimekaitsevahendi ajutise turuleviimise loa saamist direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses või alles pärast lõpliku turuleviimise loa saamist kõnealuse direktiivi artikli 4 tähenduses.

43. Kuna vastus sellele küsimusele tuleneb direktiivi 91/414 ja määruse nr 1610/96 sätete koosmõjust, käsitlen ma kõigepealt lühidalt kõnealuse direktiivi ja määruse sätteid ning nende omavahelist seotust. Nende selgituste alusel analüüsin ma seejärel eelotsuse küsimust ja annan sellele vastuse. Lõpuks käsitlen ma oma ettepaneku majanduslikku mõju ja uurin sellega seoses, kas eelotsuse kohta tehtud otsuse mõju tuleks ajaliselt piirata.

1. Direktiivi 91/414 kohane taimekaitsevahendite turuleviimise luba

44. Direktiivi 91/414 eesmärk on ühtlustada taimekaitsevahendite turuleviimise lubade⁹ andmist sätestavad siseriiklikud õigusnormid. Ühtlustatud korraldusega tuleb eelkõige tagada inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse kõrge tase.¹⁰ Seda arvesse võttes tuleb direktiivi 91/414 kohane taimekaitsevahendite turuleviimise luba üldjuhul anda üksnes taimekaitsevahenditele, mis sisaldavad teatavaid liidu õiguses toksikoloogiliste ja ökotoksikoloogiliste omaduste põhjal määratletud toimeaineid.¹¹

9 – Direktiivi 91/414 saksakeelses versioonis ei kasutata mõistet „Genehmigung” (luba), vaid seoses taimekaitsevahenditega kasutatakse järjekindlalt mõistet „Zulassung” (lubamine). Kõnealuse direktiivi artikli 2 lõike 11 kohaselt on taimekaitsevahendi lubamine „haldusakt, millega liikmesriigi pädev asutus lubab taotleja esitatud taotluse alusel taimekaitsevahendi turule viia asjaomase liikmesriigi territooriumil või selle osas”. Määruse nr 1610/96 saksakeelses versioonis kasutatakse direktiivis 91/414 kasutatud mõiste „Zulassung” asemel seoses turuleviimisega mõistet „Genehmigung”. Seda arvesse võttes kasutan ma edaspidi ühetaoliselt mõistet „Genehmigung” (luba) nii direktiivile 91/414 kui ka määrusele nr 1610/96 viidates.

10 – Vt direktiivi 91/414 põhjendus 9, milles märgitakse lisaks, et inimeste ja loomade tervise ning keskkonna kaitse peavad olema olulisemad kui taimekasvatustoodangu parandamise eesmärk.

11 – Vt direktiivi 91/414 põhjendus 11.

45. Selleks näeb direktiiv 91/414 ette, et liidu õiguses on vaja kehtestada loetelu lubatud toimeainetest, mida taimekaitsevahendid võivad sisaldada. Kõnealune loetelu sisaldub direktiivi 91/414 I lisas ja seda ajakohastatakse korrapäraselt. Toimeainete I lisasse kandmise kord on sätestatud kõnealuse direktiivi artiklites 5 ja 6. Toimeaine kantakse direktiivi 91/414 I lisasse esialgu kuni kümneks aastaks,¹² kuid taotluse korral võib toimeaine I lisasse kuulumist pikendada ühe korra või mitu korda, korraga kuni 10 aastaks. Sellise kuulumise võib siiski igal ajal uuesti üle vaadata.¹³

46. Selle tagamiseks, et turule viidaks üksnes I lisas nimetatud toimeaineid sisaldavad taimekaitsevahendid, on direktiivi 91/414 artikli 4 lõike 1 punktis a sätestatud põhireegel, et liikmesriikides võib anda taimekaitsevahendi jaoks loa üksnes juhul, kui selle toimeained on loetletud I lisas ja kõnealuses lisas sätestatud tingimused on täidetud. Lisaks peavad olema täidetud artikli 4 lõike 1 punktides b–f sätestatud nõuded, mis puudutavad asjaomase taimekaitsevahendi tõhusust ja ohutust.

47. Kuna toimeaine I lisasse kandmise menetlus võib kesta mitu aastat, on direktiivi 91/414 artikli 8 lõikes 1 sätestatud erand, mille kohaselt võib liikmesriik lubada kuni kolmeaastase üleminekuaja jooksul viia turule taimekaitsevahendeid, mis sisaldavad toimeainet, mida ei ole kantud I lisasse ja mis ei ole veel turul kaks aastat pärast kõnealuse direktiivi teatavakstegemist. Sellise ajutise loa andmine seab siiski tingimuseks, et taotluse esitaja on taotlenud toimeaine kandmist I lisasse ja on esitanud liidu õiguse nõuetele vastava toimiku ning et asjaomane liikmesriik on teinud kindlaks, et toimeaine ja taimekaitsevahend vastavad artikli 5 lõikes 1 ja artikli 4 lõike 1 punktides b–f sätestatud nõuetele, mis puudutavad tõhusust ja ohutust. Kui kolmeaastase üleminekuaja jooksul ei ole tehtud otsust toimeaine I lisasse kandmise kohta, võib artikli 8 lõike 1 neljanda lõigu kohaselt tähtaega pikendada.

48. Lisaks ajutisele loale, mis antakse toimeaine direktiivi 91/414 I lisasse kandmist oodates, on direktiivi artikli 8 lõikes 4 sätestatud võimalus anda luba nn erandlikel asjaoludel. Selle sätte kohaselt võivad liikmesriigid erandlikel asjaoludel lubada kuni 120 päeva jooksul piiratud ja kontrollitud kasutuseks turule viia taimekaitsevahendeid, mille toimeaine ei ole loetletud I lisas ja mis

12 – Direktiivi 91/414 artikli 5 lõige 1.

13 – Direktiivi 91/414 artikli 5 lõige 5.

ei vasta artikli 4 lõike 1 punktides b–f sätestatud nõuetele, mis puudutavad tõhusust ja ohutust, kui selline meede on vajalik ettenägematu ohu tõttu, mille vastu ei ole võimalik võidelda muude vahenditega.

mis jääb patenditaotluse esitamise ja asjaomase taimekaitsevahendi turule viimiseks loa andmise vahele, kasutada ärieesmärgil oma ainuõigust patendiga kaitstud toimeainetele. Kuna määruse andja arvates lühendab see patendiga antavat tegelikku kaitseaega nii palju, et see ei kata uurimistöös kasutatud vahendeid ega taga uurimistöö kõrge taseme säilitamiseks vajalikke vahendeid,¹⁴ antakse määrusega nr 1610/96 kõnealustele tootjatele võimalus täiendada kaitseertifikaadi taotlemisega kasutada kõige rohkem viieteistkümnenaastast ainuõigust alates ajast, kui esimest korda anti luba kõnesoleva taimekaitsevahendi liidus turuleviimiseks.¹⁵

2. Taimekaitsevahendite täiendava kaitseertifikaadi andmine vastavalt määrusele nr 1610/96

49. Määrusega nr 1610/96 kehtestatud taimekaitsevahendite täiendava kaitseertifikaadi eesmärk on eelkõige pikendada taimekaitsevahendites kasutatavatele toimeainetele patendiga antavat kaitseaega.

50. Patendiga antav kaitse kehtib üldjuhul 20 aastat ja see ajavahemik arvutatakse leiutise registreerimise taotluse esitamise kuupäevast. Kui direktiivi 91/414 kohane taimekaitsevahendite turuleviimise luba antakse alles pärast patenditaotluse esitamist, ei saa taimekaitsevahendite tootjad ajavahemikul,

51. Seda arvesse võttes piiritletakse määruse nr 1610/96 reguleerimisala selle artiklis 2 kahe põhikriteeriumi alusel: 1) tegemist on patendiga kaitstud tootega, mis 2) enne taimekaitsevahendina turule viimist on seotud haldusliku loaandmismenetlusega, mis on sätestatud direktiivi 91/414 artiklis 4. Kui on tegemist taimekaitsevahendiga, mida käsitlev loataotlus on esitatud enne direktiivi 91/414

14 – Vt määruse nr 1610/96 põhjendus 5.

15 – Vt määruse nr 1610/96 põhjendus 11.

rakendamist asjaomases liikmesriigis, saab selle suhtes kohaldada määrust nr 1610/96 vastavalt selle artiklile 2, kui patendiga kaitsitud toode oli seotud direktiivi 91/414 artiklis 4 sätestatud menetlusele vastava siseriikliku menetlusega.

3. Määruse nr 1610/96 seotus direktiiviga 91/414

52. Määruse nr 1610/96 artiklis 2 sätestatud põhikriteeriumid, mille puhul on kõnealune määrus kohaldatav, on teist korda esile toodud artiklis 3 kui täiendava kaitsesertifikaadi saamise tingimused. Artikli 3 lõike 1 kohaselt antakse kaitsesertifikaat, kui taotluse esitamise kuupäeval liikmesriigis, kus taotlus esitatakse, kaitseb toodet kehtiv põhipatent (punkt a) ja tootel on taimekaitsevahendina turuleviimiseks kas direktiivi 91/414 artikli 4 või vastava siseriikliku õigusakti kohaselt antud kehtiv luba (punkt b). Kaitsesertifikaadi saamise lisatingimustena näeb kõnealune säte ette, et tootele ei ole veel sertifikaati antud (punkt c) ja et alapunktis b nimetatud luba on esimene luba toote taimekaitsevahendina turuleviimiseks (punkt d).

53. Eespool esitatud asjaoludest tuleneb, et määruse nr 1610/96 eesmärk on anda taimekaitsevahendina kasutatavat toodet hõlmava patendi omanikule täiendavat ainuõiguse kehtivuse aega asjaomase toote ärieesmärgil kasutamiseks. Majanduslikust seisukohast põhineb patendiga kaitstud toimeaineid sisaldavate taimekaitsevahendite tootjate eeliskohtlemine kaalutlusel, et pärast taimekaitsevahendites kasutatavaid toimeaineid hõlmava patendi väljaandmist kehtib küll patendiga antav kaitse, kuid seda ei saa ärieesmärgil kasutada seni, kuni ei ole antud direktiivi 91/414 kohast taimekaitsevahendi turuleviimise luba. Kuna loataotluse menetlemine võib kesta kaua, tekib oht, et patendiga antav tegelik kaitseage jääb liiga lühikeseks. Taimekaitsevahendite täiendav kaitsesertifikaat peaks selle ohu kõrvaldama.

54. Seda arvesse võttes on määruse nr 1610/96 reguleerimisala määratletud viitega

direktiivis 91/414 sätestatud taimekaitsevahendite turuleviimise loale. Kui on tegemist taimekaitsevahendiga, mida käsitlev loataotlus on esitatud pärast direktiivi 91/414 rakendamist asjaomases liikmesriigis, kohaldatakse määrust nr 1610/96, kui taimekaitsevahendis kasutatud toimeaine on kaitstud põhipatendiga ja kõnealusel liikmesriigis on antud taimekaitsevahendi turuleviimise luba vastavalt direktiivi 91/414 artiklile 4.

56. Minu arvates saab vastus sellisele küsimusele olla vaid eitav.

57. Määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b selgest sõnastusest ilmneb, et täiendavat kaitseertifikaati antakse üksnes juhul, kui taotluse esitamise kuupäeval liikmesriigis, kus taotlus esitatakse, on tootel taimekaitsevahendina turuleviimiseks kas direktiivi 91/414 artikli 4 või vastava siseriikliku õigusakti kohaselt antud kehtiv luba. Määruse nr 1610/96 artiklist 2 tuleneb, et vastava siseriikliku õigusakti alusel saab anda loa ainult juhul, kui turuleviimise loa taotlus on esitatud enne direktiivi 91/414 rakendamist asjaomases liikmesriigis.

B. Taimekaitsevahendite täiendavat kaitseertifikaati ei saa anda ajutise turuleviimise loa alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses

55. Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib oma eelotsuse küsimusega sisuliselt teada saada, kas määruse nr 1610/96 kohast taimekaitsevahendite täiendavat kaitseertifikaati saab taotleda ja kas selle saab anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaselt antud taimekaitsevahendi ajutise turuleviimise loa alusel.

58. Seega ei luba määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b sõnastus anda täiendavat kaitseertifikaati taimekaitsevahendi ajutise turuleviimise loa alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses.

59. Põhikohtuasja vastustaja ja Itaalia valitsuse arvates tuleb määruse nr 1610/96

artikli 3 lõike 1 punkti b vastupidi selle sätte selgele sõnastusele tõlgendada süstemaatiliselt ja teleoloogiliselt uuesti nii, et täiendava kaitsesertifikaadi võib anda ka ajutise turuleviimise loa alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses.

et määrust kohaldatakse üksnes juhul, kui tootel on direktiivi 91/414 artikli 4 kohaselt antud kehtiv turuleviimise luba, seda muidugi eeldusel, et loataotlus on esitatud pärast direktiivi 91/414 rakendamist.¹⁷ Seega langeb juba määruse nr 1610/96 reguleerimisala tasandil ära võimalus saada sertifikaat direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase ajutise loa või kõnealuse direktiivi artikli 8 lõike 4 kohase erandlikel asjaoludel antava loa alusel.

60. Mulle ei ole teada ühtegi süstemaatilist ega teleoloogilist pidepunkti, mis võimaldaksid või õigustaksid sellist tõlgendust.

61. Süsteemi ülesehituse seisukohast lähtudes tuleb rõhutada, et direktiivis 91/414 on nimetatud kolm erinevat taimekaitsevahendite turuleviimise loa kategooriat,¹⁶ nimelt artikli 4 kohane lõplik luba, artikli 8 lõike 1 kohane ajutine luba ja artikli 8 lõike 4 kohane erandlikel asjaoludel antav luba. Määruses nr 1610/96 on sellist lubade eri kategooriate eristamist süstemaatiliselt ja väga selgelt arvesse võetud.

63. Täiendava kaitsesertifikaadi andmise tingimuste määramisel määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b viidatakse samuti sõnaselgelt direktiivi 91/414 artikli 4 kohasele loale. Sama kehtib määruse nr 1610/96 artikli 7 kohta, mis sätestab, et taotlus täiendava kaitsesertifikaadi saamiseks tuleb esitada kuue kuu jooksul kuupäevast, mil anti artikli 3 lõike 1 punktis b nimetatud luba toote taimekaitsevahendina turuleviimiseks, kui tootele on selleks kuupäevaks juba antud põhipatent.

62. Juba materiaalse reguleerimisala tasandil on määruse nr 1610/96 artiklis 2 selgitatud,

64. Ainuke asjaolu, millega seoses määruses nr 1610/96 sisuliselt viidatakse

16 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 46 jj.

17 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 51.

direktiivi 91/414 artikli 8 lõikes 1 käsitletud ajutiste lubade kategooriale, on kaitsesertifikaadi kehtivusaja arvutamine.

65. Vastavalt määruse nr 1610/96 artikli 13 lõikele 1 hakkab sertifikaat kehtima põhipatendi seaduses ettenähtud tähtaja lõppemisel ajavahemikuks, mis jääb põhipatendi avalduse esitamise kuupäeva ja esimese toote liidus turuleviimisloa väljaandmise kuupäeva vahele, mida vähendatakse viie aasta võrra. Kõnealuse artikli lõikest 2 tuleneb, et sertifikaadi kehtivusaeg ei või ületada viit aastat selle kehtima hakkamisest. Nimetatud artikli lõikes 3 selgitatakse järgnevalt, et sertifikaadi kehtivusaja arvutamiseks võetakse arvesse esimene turule saatmist käsitlev ajutine luba ainult siis, kui nimetatud loale järgneb kohe sama toote kohta käiv lõplik luba.

66. Määruse nr 1610/96 artikli 13 eesmärgi arvesse võttes ei või seda viidet direktiivi 91/414 artikli 8 lõikes 1 käsitletud ajutistele lubadele mingil juhul kasutada argumendina selle kohta, et sellise ajutise loa olemasolust

piisab määruse nr 1610/96 kohaldamiseks. Pigem ilmneb määruse põhjendustest, et täiendava kaitsesertifikaadi eesmärk on tagada patendi omanikule ajaliselt vajalik ainuõiguste kaitse uurimistöös kasutatud vahendite katmiseks, jätmata siiski tähelepanuta muid asjaomaseid huve.¹⁸ Neil asjaoludel on määruse nr 1610/96 artikli 13 lõikes 3 sisuliselt sätestatud, et sertifikaadi kehtivusaja arvutamisel tuleb arvesse võtta ka patendi omaniku võimalusi katta kasutatud vahendeid, mis on tekkinud seoses ajutise loa saamisega direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses. Asjaolust, et patendi omanike kasutatud vahendite katmise asjakohase aja arvutamisel võetakse arvesse direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohast ajutist luba, ei saa siiski teha järeldusi määruse nr 1610/96 reguleerimisala ega kõnealuse määruse artikli 3 lõikes 1 sätestatud täiendavate kaitsesertifikaatide andmise tingimuste kohta.

67. Seoses sellega tuleb samuti märkida, et määruse nr 1610/96 artiklis 13 viidatakse *toote ühenduses turuleviimisloale*, samal ajal kui kõnealuse määruse artikli 3 kohaselt on nõutav, et tootel on direktiivi 91/414 artikli 4 kohane kehtiv luba, *et viia toode turule liikmesriigis, kus esitatakse sertifikaaditaotlus*. Geograafilise ulatuse poolest ei ole määruse nr 1610/96 artiklites 3 ja 13 sisalduvad viited

18 – Vt määruse nr 1610/96 põhjendused 5–12.

„turuleviimise lubadele” seega mingil juhul identsed.¹⁹ Seda erinevust võetakse arvesse näiteks määruse nr 1610/96 artikli 8 lõike 1 punkti a alapunktis iv. Kõnealuse sätte kohaselt peab sertifikaaditaotluses olema märgitud kõnealuse määruse artikli 3 lõike 1 punktis b nimetatud toote esimese turuleviimisloa number ja kuupäev ning kui see luba ei ole esimene toote Euroopa Liidus turuleviimise luba, selle loa number ja kuupäev.

nr 1610/96 artikli 13 lõikes 3 sisalduv viide sellistele ajutistele lubadele kõnealuse määruse omapära. Selle poolest erineb määrus nr 1610/96 järelikult määrusest nr 1768/92, mille sõnastus on ülejäänud osas peaaegu identne.²²

68. Võttes arvesse väljakujunenud kohtupraktikas²⁰ kinnitatud vajadust tõlgendada ühetaoliselt nõukogu 18. juuni 1992. aasta määrust (EMÜ) nr 1768/92 ravimite täiendava kaitse tunnistuse kasutuselevõtu kohta²¹ ja määrust nr 1610/96, tuleb sellega seoses samuti rõhutada, et toote ajutiste turuleviimise lubade andmise võimalus on direktiivi 91/414 eripära. Seda arvesse võttes on ka määruse

69. Kui tõlgendada määrust nr 1610/96 nüüd selles tähenduses, et direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohast ajutist turuleviimise luba ei saa võtta arvesse mitte ainult sertifikaadi kehtivusaja arvutamisel vastavalt artiklile 13, vaid ka kaitseertifikaadi andmise tingimusena

19 – Vt selle kohta 11. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-127/00: Hässle (EKL 2003, lk I-14781, punkt 77) ja kohtujurist Stix-Hackli 26. veebruari 2002. aasta ettepanek selles kohtuasjas, ettepaneku punkt 85 jj, mis käsitleb määruse nr 1768/92 identselt sõnastatud artikli 13 lõike 1 tõlgendamist.

20 – Vt ainult 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-482/07: AHP Manufacturing (EKL 2009, lk I-7295, punkt 23 jj); 4. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-431/04: Massachusetts Institute of Technology (EKL 2006, lk I-4089, punkt 22 jj) ja 16. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-392/97: Farmitalia (EKL 1999, lk I-5553, punkt 20).

21 – EÜT L 182, lk 1; ELT eriväljaanne 13/011, lk 200.

22 – Vt selle kohta nt Schennen, D., „Auf dem Weg zum Schutz-zertifikat für Pflanzenschutzmittel”, *GRUR Int.*, 1996, lk 102 jj. Vt ka Galloux, J.-C., „Le certificat complémentaire de protection pour les produits phytopharmaceutiques”, *JCP*, 1996, Ed. E, lk 499, punkt I. Määruse nr 1610/96 ja määruse nr 1768/92 vahelised erinevused põhinevad üldjuhul sätetel, mis lisati määrusesse nr 1610/96, võttes arvesse määrusega nr 1768/92 saadud kogemusi. Selleks et tagada nimetatud kahe määruse ühetaoline tõlgendamine ka neis punktides, on määruse nr 1610/96 põhjenduses 17 märgitud, et määruse nr 1610/96 uuendused kehtivad ka määruse nr 1768/92 tõlgendamisel. Kõnealune põhjendus põhineb nõukogu ettepanekul; vt nõukogu 27. novembri 1995. aasta ühine seisukoht (EÜ) nr 30/95 seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 1610/96 taimekaitsevahendite täiendava kaitseertifikaadi kasutuselevõtu kohta (EÜT C 353, lk 36, põhjenduste punkti 9 teine lõik). Ühise seisukoha nr 30/95 põhjenduste punktis 13 rõhutab nõukogu siiski ka seda, et ajutiste lubade arvessevõtmine määruse nr 1610/96 artiklis 13 on taimekaitsevahendite turuleviimise menetluse omapära ja et ühetaoline tõlgendamine määrusega nr 1768/92 ei hõlma seega sertifikaadi kehtivusaja arvutamise viisi.

vastavalt artikli 3 lõike 1 punktile b, viiks see lõppkokkuvõttes selleni, et kaotataks määruse nr 1610/96 ja määruse nr 1768/92 ülesehituse sarnasus reguleerimisala ja kohaldamise tingimuste tasandil. See ei oleks mingil juhul kooskõlas vajadusega tõlgendada mõlemat määrust ühetaoliselt.

nr 1610/96 eesmärgiga. Silmas pidades kõnealust lünka õigusnormides, kutsub põhikohtuasja vastustaja Euroopa Kohut üles seda lünka täitma määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b *contra legem* tõlgendamisega.

70. Eeltoodust lähtudes leian ma, et määruse nr 1610/96 süstemaatiline ja teleoloogiline tõlgendus kinnitab artikli 3 lõike 1 punkti b grammatilist tõlgendust, mille kohaselt ei saa täiendavat kaitsesertifikaati anda ajutise turuleviimise loa alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses.

72. Minu arvates ei ole õigusnormides lünka, millele viitab põhikohtuasja vastustaja.

71. Põhikohtuasja vastustaja arvates viiks määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b selline tõlgendamine vastuvõetamatu tulemuseni. Võttes arvesse direktiivi 91/414 artikli 4 kohase loaandmismenetluse võimalikku äärmiselt pikka kestust, ei saa patendi omanik kunagi kindel olla, kas ta saab artikli 4 kohase loa enne patendi kehtivusaja möödumist. Kui ta saab selle loa alles pärast põhipatendi aegumist, ei saa ta enam taotleda sertifikaadiga antavat kaitset, mis on vastuolus määruse

73. Minu eespool esitatud kaalutlustest tuleb, et määruse nr 1610/96 kohase täiendava kaitsesertifikaadi andmine eeldab muu hulgas seda, et sertifikaadi taotlemise kuupäeval oli asjaomane toode kaitstud kehtiva põhipatendiga²³ ja et selleks kuupäevaks oli juba välja antud direktiivi 91/414 artikli 4 kohane asjaomase taimekaitsevahendi turuleviimise luba.

74. Kuna patendiga antav kaitse kehtib üldjuhul 20 aastat alates leiutise registreerimise taotluse esitamise kuupäevast, tekiks õigulik lünk, mis põhikohtuasja vastustaja väitel

23 – Küsimus, kas põhipatent on täiendava kaitsesertifikaadi andmise hetkel veel kehtiv, on seevastu ebaoluline; vt nt Jones, S. ja Cole, G. (väljaandjad), *CIPA Guide to the Patents Acts*, London, 6. tr, 2009, lk 1214.

käesolevas asjas esineb, üksnes juhul, kui nimetatud 20 aastast ei piisa, et saada kõigepealt taotletud patent ja patendiga kaitstud toote taimekaitsevahendina turuleviimise luba vastavalt direktiivi 91/414 artiklile 4 ning seejärel taotleda selle alusel määruse nr 1610/96 kohast täiendavat kaitsesertifikaati.

kehtivusajast, mida arvestatakse leuitise registreerimise taotluse esitamise kuupäevast, ei piisa täiendava kaitsesertifikaadi taotlemiseks, on see üldjuhul tingitud ühe või mitme menetluspoole eksimusest või hooletusest. Kui menetluse ülemäärane kestus on tingitud taotluse esitaja eksimusest või hooletusest, ei ole mingil juhul tegemist seaduselüngaga. Aga ka juhul, kui menetluse ülemäärane kestus on põhjustatud siseriiklike ametiasutuste või komisjoni eksimusest või hooletusest, ei ole minu arvates tegemist lüngaga määruse nr 1610/96 ülesehituses. Sellisel juhul on pigem tegemist ametiasutuste eksimusega, mis tuleb kompenseerida asjaomase ametiasutuse vastutuse alusel.

75. Käesolevas asjas ei ole esitatud teavet, mille alusel võiks järeldada, et patendi 20-aastasest kehtivusajast, mida arvestatakse leuitise registreerimise taotluse esitamise kuupäevast, ei piisa selleks, et saada kõigepealt taotletud patent ja patendiga kaitstud toote taimekaitsevahendina turuleviimise luba vastavalt direktiivi 91/414 artiklile 4 ning taotleda selle alusel määruse nr 1610/96 kohast täiendavat kaitsesertifikaati.²⁴

76. Isegi erandjuhul, kui direktiivi 91/414 artikli 4 kohane loaandmismenetlus peaks kestma nii kaua, et patendi 20-aastasest

77. Lõpetuseks olgu lisatud, et põhikohtuasja vastustaja esitatud tõlgendus, mille kohaselt saab täiendava kaitsesertifikaadi anda ka direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase ajutise turuleviimise loa alusel, põhjustaks palju probleeme määruse nr 1610/96 tõlgendamisel. Peamine põhjus on see, et määrus nr 1610/96 on oma sõnastuse ja süsteemi poolest koostatud ja üles ehitatud nii, et täiendava kaitsesertifikaadi andmise alusena on võimalik kasutada vaid üht asjaomases liikmesriigis direktiivi 91/414 artikli 4 kohaselt

24 – Sellega seoses tuleb viidata ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 27. aprilli 1995. aasta arvamuse – mis käsitleb ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) taimekaitsevahendite täiendava kaitsesertifikaadi kasutuselevõtu kohta – punktile 1.3 (EÜT C 155, lk 14). Selles märgitakse eelkõige, et ajavahemik toote turuleviimise loa saamise ja patendi aegumise vahel on Euroopa Liidus ligikaudu üheksa aastat.

antud luba. Kui täiendava kaitseertifikaadi saaks nüüd anda ka asjaomases liikmesriigis antud direktiivi 91/414 artikli 8 lõikele 1 vastava ajutise turuleviimise loa alusel, tuleks määruse nr 1610/96 iga sätet, milles otseselt või kaudselt viidatakse direktiivi 91/414 artikli 4 kohasele turuleviimise loale, uurida sellest seisukohast, kas see hõlmab ka asjaomases liikmesriigis direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 alusel antud luba.

mitte ainult vastuolus määruse nr 1610/96 artikli 7 lõike 1 sõnastusega, vaid ühtlasi kaotataks selles valdkonnas kooskõla nimetatud määruse ja määruse nr 1768/92 sertifikaaditaotlust reguleerivate sätete vahel.²⁵ Seevastu juhul, kui antaks ainult üks kuuekuuline tähtaeg, oleks sertifikaaditaotluse esitamine, kui on möödunud „esimene” kuuekuuline tähtaeg direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase turuleviimise loa andmisest, loogiliselt välistatud, mis oleks omakorda vastuolus õigusnormide süsteemiga ja kahjustaks oluliselt selliste patendiomanike huve, kes olid taotluse esitamiseks oodanud direktiivi 91/414 artikli 4 kohase loa saamist.

78. Selle näiteks on määruse nr 1610/96 artikkel 7, milles on sätestatud sertifikaaditaotluse esitamise kuuekuuline tähtaeg. Kui toote turuleviimise luba on antud pärast põhipatendi andmist, algab kõnealune kuuekuuline periood artikli 7 lõike 1 kohaselt kuupäevast, mil anti artikli 3 lõike 1 punktis b nimetatud luba toote taimekaitsevahendina turuleviimiseks. Kui käsitada nüüd ka direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohast ajutist luba määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b käsitletud toote turuleviimise loana, kerkib tingimata küsimus, kas põhipatendi omanikul on nüüd kaks kuuekuulist tähtaega sertifikaaditaotluse esitamiseks, nimelt üks pärast direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase loa saamist ja teine pärast kõnealuse direktiivi artiklile 4 vastava loa saamist. Kui patendi omanikule antaks kaks kuuekuulist tähtaega, ei oleks see

79. Sarnane probleem tekiks määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti d

25 – Selle kooskõla kohta vt eespool 22. joonealuses märkuses viidatud Schennen, D., lk 108, kes rõhutab, et määruses nr 1610/96 sätestatud sertifikaadi taotlemise ja andmise menetlus ei erine määruse nr 1768/92 kohasest menetlusest.

tõlgendamisel. Kõnealuse sätte kohaselt antakse täiendav kaitseertifikaat üksnes juhul, kui selle lõike alapunktis b nimetatud luba on esimene luba toote taimekaitsevahendina turuleviimiseks.²⁶ Kui käsitada nüüd ka direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohast ajutist luba määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b sätestatud toote turuleviimise loana, tähendaks see, et kõnealuse direktiivi artikli 4 kohast luba sama toote turuleviimiseks tuleks käsitada „teise” loana, kuna varem on ajutine luba juba antud. Kui põhipatendi omanik ei taotle sellest oletusest lähtudes täiendavat kaitseertifikaati juba pärast ajutise loa saamist, oleks sellise taotluse esitamine pärast lõpliku loa saamist põhimõtteliselt vastuolus määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktiga d. Ka sel juhul oleks tulemus õigusnormide süsteemiga vastuolus ja sellega kahjustataks oluliselt selliste patendiomanike huve, kes

ootavad täiendava kaitseertifikaadi taotluse esitamiseks direktiivi 91/414 artiklis 4 silmas peetud loa saamist.

80. Kokkuvõttes jõuan ma seega järelduseni, et määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendamine selle sõnastuse, ülesehituse ja eesmärgi kohaselt välistab võimaluse, et taimekaitsevahendite täiendava kaitseertifikaadi saaks anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase turuleviimise loa alusel.

C. Eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse mõju ajaline piiramine

26 – Vt selle kohta 10. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-258/99: BASF (EKL 2001, lk I-3643). Selles asjas oli pestitsiidide tootja täiustanud tootmismeetodit, millega suurendati peamiselt toimeaine puhtust. Madalmaade ametiasutused andsid 1967. aastal taimekaitsevahendile esimese turuleviimise loa ja 1987. aastal andsid nad uue loa täiustatud taimekaitsevahendile. Puhtama toimeaine valmistamise uuele meetodile oli juba antud Euroopa protsessipatent. Tekkis küsimus, kas täiustatud taimekaitsevahendile saab taotleda täiendavat kaitseertifikaati protsessipatendi alusel. Euroopa Kohus leidis, et kõnealused kaks taimekaitsevahendit põhinesid määruse nr 1610/96 kohaselt samal tootel. Seega hõlmasid aastatel 1967 ja 1987 antud load, mida tuli käsitada määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b sätestatud vastava siseriikliku õigusakti kohaselt antud lubadena, samuti sama toodet. Seda arvesse võttes leidis Euroopa Kohus, et määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktide a ja d tingimused uue täiendava kaitseertifikaadi andmiseks ei olnud täidetud.

81. Kui Euroopa Kohus sedastab eelotsuses minu soovitatud viisil, et taimekaitsevahendite

täiendavat kaitsesertifikaati ei saa anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase turuleviimise loa alusel, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas rahuldama kaebuse, milles palutakse tunnistada tühi-seks täiendav kaitsesertifikaat nr 100 75 026 „jodosulfurooni ja selle C1–C12-alküülestrite ja soolade, sh jodosulfuroonmetüülnaatriumi” jaoks. Seda seetõttu, et sel juhul oleks selge, et sertifikaat oli antud vastuolus määruse nr 1610/96 artikliga 3 ja on seega kõnealuse määruse artikli 15 lõike 1 alusel kehtetu.

82. Sellise eelotsuse õiguslikud tagajärjed ei piirdu siiski põhikohtuasjaga.

83. Väljakujunenud kohtupraktikast tuleb, et tõlgendus, mille Euroopa Kohus talle ELTL artikliga 267 antud pädevust kasutades Euroopa Liidu õigusnormile annab, selgitab ja täpsustab selle sätte tähendust ja ulatust, nagu seda peab või peaks mõistma ja kohaldama alates selle jõustumise hetkest. Sellest järeldub, et taoliselt tõlgendatud õigusnormi võib ja peab kohus kohaldama isegi õigussuhetele,

mis on tekkinud ja rajatud enne tõlgendamisetaotluse kohta tehtud otsust, kui muu hulgas on täidetud tingimused, mis lubavad vaidlust selle sätte kohaldamise üle pädevates kohtutes arutada.²⁷ Teisisõnu ei ole eelotsusel mitte konstitutiivne, vaid üksnes deklaratiivne väärtus, mistõttu selle mõju avaldub põhimõtteliselt alates tõlgendatud normi jõustumisest.²⁸

84. Selle kohta toob eelotsusetaotluse esitanud kohus oma eelotsusetaotluses välja asjaolu, et DPMA kauaaegne tava on olnud anda taimekaitsevahenditele täiendavaid kaitsesertifikaate direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste lubade alusel. Lisaks on selliseid sertifikaate antud ajutiste lubade alusel ka muudes liikmesriikides. Nii on see toimunud näiteks Belgias, Itaalias ja Ühendkuningriigis.²⁹ Ka põhikohtuasja vastustaja esitatud kirjelduse kohaselt on muudes Euroopa Liidu liikmesriikides antud ja antakse endiselt korrapäraselt kaitsesertifikaate välja direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste lubade alusel. Ta väidab tema poolt kaitstud õiguste kohta, et ligikaudu 75% kõikidest tema poolt kogu Euroopas antud kaitsesertifikaatidest on antud ajutiste lubade alusel. Nende väide-

27 – 6. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-292/04: Meilicke jt (EKL 2007, lk I-1835, punkt 34); 15. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-209/03: Bidar (EKL 2005, lk I-2119, punkt 66); 11. augusti 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-367/93–C-377/93: Roders jt (EKL 1995, lk I-2229, punkt 42) ja 27. märtsi 1980. aasta otsus kohtuasjas 61/79: Denkvit italiana (EKL 1980, lk 1205, punkt 16).

28 – Vt 12. veebruari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-2/06: Kempter (EKL 2008, lk I-411, punkt 35).

29 – 28. aprilli 2009. aasta eelotsusetaotlus, punkt 34.

te tõestuseks esitab põhikohtuasja vastustaja mitu taimekaitsevahendite kaitseertifikaati, mis on väljastatud Hispaanias, Itaalias, Ühendkuningriigis, Prantsusmaal, Austrias, Madalmaades ja Iirimaal direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste ajutiste lubade alusel.³⁰ Põhikohtuasja vastustaja esitab ka European Crop Protection Associationi 28. septembri 2009. aasta seisukoha.³¹ Sellest ilmneb, et enne 2007. aastal aset leidnud DMPA otsustuspraktika muutumist oli kõikide liikmesriikide patendiametite tava, mida ei ole vaidlustatud, anda taimekaitsevahendite täiendavaid kaitseertifikaate direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste turuleviimise lubade alusel. Euroopa Liidu territooriumil põhines 90% antud kaitseertifikaatidest asjaomase taimekaitsevahendi ajutisel turuleviimise loal.³²

85. Kui Euroopa Kohus otsustab käesolevas asjas, et taimekaitsevahendite täiendavaid kaitseertifikaate ei saa anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste turuleviimise lubade alusel, ulatuksid selle otsuse õiguslikud tagajärjed palju kaugemale küsimusest, kas põhikohtuasja vastustajale antud kaitseertifikaat on tühine. Seda seetõttu, et selline otsus põhjustaks nimelt ühtlasi selle, et kõik taimekaitsevahendite täiendavad kaitseertifikaadid, mis on antud direktiivi 91/414 artikli 8 lõikele 1 vastavate ajutiste lubade alusel, tuleb lugeda määruse nr 1610/96 artikli 15 lõike 1 alusel tühiseks. Kõnealuse määruse artikli 15 lõike 2 kohaselt võib igauks esitada avalduse või hagi asjaomase sertifikaadi tühistamiseks.

30 – Põhikohtuasja vastustaja 13. oktoobri 2009. aasta kirjalike märkuste lisa 2.

31 – „ECPA's position – on the relationship between Supplementary Protection Certificates and National Provisional Authorizations”, mis on esitatud põhikohtuasja vastustaja 13. oktoobri 2009. aasta kirjalike märkuste lisa 1.

32 – Eespool 31. joonealuses märkuses viidatud ECPA seisukoht, lk 3.

86. Kuigi täiendava kaitseertifikaadi tühistamine ei välista iseenesest võimalust, et põhipatendi omanik esitab asjaomasele taimekaitsevahendile täiendava kaitseertifikaadi saamiseks uue taotluse, peab see taotlus vastama määruse nr 1610/96 nõuetele. Sellega seoses võib raskusi tekitada eelkõige artikli 7 lõikes 1 sätestatud kuuekuuline taotluse esitamise tähtaeg, mida arvestatakse alates esimese turuleviimise loa saamisest.

Kõikidel juhtudel, kui kõnealune tähtaeg on juba möödunud ja tähtaja ennistamine ei ole enam võimalik, viiks ajutiste lubade alusel antud kaitsesertifikaatide tühistamine selleni, et neis ette nähtud ainuõigused, mis sertifikaadiomanikele kuuluvad, läheksid pöördumata kaduma.

87. Eeltoodut arvesse võttes pean asjakohaseks uurida võimalusi piirata ajaliselt käesolevas asjas eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse mõju.

88. Kuigi ELTL artikkel 264 näeb sõnaselgelt ette Euroopa Liidu Kohtu otsuste tagajärgede ajalise piiramise ainult tühistamishagide puhul, tugineb Euroopa Kohus väljakujunenud kohtupraktikas selle sätte aluseks olevale õiguslikule seisukohale ka eelotsusemenetlustes. Euroopa Kohus ei toimi nii mitte ainult sellistes eelotsusemenetlustes, mille raames ta peab uurima Euroopa Liidu õigusnormi või meetme kehtivust,³³ vaid ka eelotsusemenetlustes, mille raames tuleb tõlgendada Euroopa Liidu õigusnormi.³⁴

33 – 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-333/07: Régie Networks (EKL 2008, lk I-10807, punkt 118 jj); 26. aprilli 1994. aasta otsus kohtuasjas C-228/92: Roquette Frères (EKL 1994, lk I-1445, punkt 17 jj); 10. märtsi 1992. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-38/90 ja C-151/90: Lomas jt (EKL 1992, lk I-1781, punkt 23 jj) ja 29. juuni 1988. aasta otsus kohtuasjas 300/86: Van Landschoot (EKL 1988, lk 3443, punkt 22 jj).

34 – Põhimõttelise tähtsusega kohtuotsus on 8. aprilli 1976. aasta otsus kohtuasjas 43/75: Defrenne (EKL 1976, lk 455, punkt 69 jj).

89. Kõnealuse kohtupraktika kohaselt võib Euroopa Kohus liidu õiguskorra lahutamatuks osaks olevat õiguskindluse põhimõtet kohaldades erandlikult otsustada piirata huvitatud isikute võimalust tugineda teatud sätte kohta Euroopa Kohtu antud tõlgendusele, et vaidlustada heas usus rajatud õigussuhteid.³⁵

90. Eelotsusele, millega vastatakse uuele õigusküsimusele, üksnes *ex nunc*-mõju omistamine annab võimaluse kasutada ajalist piiramist hilisemates eelotsusemenetlustes, mis käsitlevad sama õigusküsimust. Kui mingile õigusküsimusele on vastatud varasemas eelotsuses, milles Euroopa Kohus on sedastanud, et otsusel on üksnes *ex nunc*-mõju, võib ta ka hilisemates sama küsimust käsitlevates eelotsustes piirata oma vastuse ajalise kehtivuse varasema põhimõttelise tähtsusega otsuse kuupäevaga.³⁶ Seevastu juhul, kui Euroopa Kohus on vastanud küsimusele esimest korda eelotsusemenetluses, ilma et ta oleks sedastanud, et sellel otsusel on *ex nunc*-mõju, keeldub ta väljakujunenud kohtupraktika

35 – 17. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-426/07: Krawczyński (EKL 2008, lk I-6021, punkt 42); eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Meilicke jt, punkt 35; eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bidar, punkt 67; 20. septembri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-184/99: Grzelczyk (EKL 2001, lk I-6193, punkt 51); 23. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-104/98: Buchner jt (EKL 2000, lk I-3625, punkt 39) ja 4. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C-262/96: Sürül (EKL 1999, lk I-2685, punkt 108).

36 – Vt nt 17. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-262/88: Barber (EKL 1990, lk I-1889, punkt 40 jj); kohtuotsuse ajalise kehtivuse piiramine otsuse kuupäevaga, ja 6. oktoobri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-109/91: Ten Oever (EKL 1993, lk I-4879, punkt 15 jj); kohtuotsuse ajalise kehtivuse piiramine otsuse kuupäevaga kohtuasjas Barber. Vt ka Kokott, J. ja Henze, T., „Die Beschränkung der zeitlichen Wirkung von EuGH-Urteilen in Steuersachen“, *NJW*, 2006, lk 177 ja 181.

kohaselt ajaliselt piiramast hilisemate, sama küsimust käsitlevate eelotsuste kohta tehtud otsuste kehtivust.³⁷

91. Liidu õiguskorrale olemusliku õiguskindluse üldpõhimõtte alusel piirab Euroopa Kohus eelotsusetaotluste kohta tehtud otsuste ajalist kehtivust põhimõtteliselt vaid siis, kui on olemas raskete majanduslike vastukajade tekkimise oht, mis tulenes eelkõige arvatavalt seaduslikult kehtivate õigusnormide baasil heas usus loodud õigussuhete suurest arvust, ja kui teiselt poolt ilmnes, et üksikisikuid ja siseriiklikke ametiasutusi oli liidu õigusnormidele mittevastava käitumiseni viinud objektiivne ja märkimisväärne ebakindlus liidu õigusnormide reguleerimisala suhtes, mis võis olla tingitud ka teiste liikmesriikide või komisjoni sarnasest käitumisest.³⁸

92. Käesolevas asjas tuleb kõigepealt märkida, et Euroopa Kohus ei ole määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b seni veel tõlgendanud.

37 – Vt eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krawczyński, punkt 43 jj, ja eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Meilicke jt, punkt 35 jj.

38 – Vt eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bidar, punkt 69; eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Grzelczyk, punkt 53, ja eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Roders jt, punkt 43.

93. Nagu ma eespool juba märkisin, tuleb lisaks eeldada, et eelotsusel, mille kohaselt taimekaitsevahendite täiendavat kaitsesertifikaati ei saa anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase ajutise turuleviimise loa alusel, võivad olla rasked majanduslikud tagajärjed.³⁹

94. Küsimusele, kas määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b sätestatud täiendava kaitsesertifikaadi andmise tingimuse reguleerimisala suhtes valitses objektiivne ja märkimisväärne ebakindlus, mis võis viia põhipatendi omanikud ja siseriiklikud ametiasutused kaitsesertifikaatide andmisel ühenduse õigusnormidele mittevastava praktika järgimiseni, ei ole seevastu lihtne vastata.

95. Nagu ma eespool juba märkisin, viib määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendamine selle sõnastuse, ülesehituse ja eesmärgi alusel tulemuseni, et taimekaitsevahendite täiendavat kaitsesertifikaati ei saa

39 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 84 jj.

anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase turuleviimise loa alusel.

suurel määral kaasa määruse eesmärkide saavutamisele.⁴¹

96. Euroopa Kohtule esitatud teabest ilmneb siiski, et paljud siseriiklikud ametiasutused, kes vastutavad taimekaitsevahendite täiendavate kaitseertifikaatide väljastamise eest, on vastavalt pikaajalisele praktikale andnud kõnealuseid sertifikaate direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste ajutiste turuleviimise lubade alusel. Lisaks selgub eelotsusetaotlusest, et ka eelotsusetaotluse esitanud kohus on DPMA otsuste appellatsioonikohtuna sellise tava heaks kiitnud ja tühistanud DPMA otsuse, milles see ei järginud kõnealust tava.⁴⁰

97. Eelotsusetaotlusest võib lisaks järelda, et ajutistel lubadel põhinevat täiendavate kaitseertifikaatide andmise tava tuleb käsitada määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b laia tõlgendusena, mis aitab võimalikult

98. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel on kõnealuse tava kujunemisel olnud otsustav muu hulgas kaalutlus, et direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohasele ajutisele toimeaine taimekaitsevahendina turuleviimise loale järgneb praktikas üldjuhul asjaomase toimeaine kandmine I lissasse ja kõnealuse direktiivi artikli 4 lõikele 1 vastava lõpliku loa andmine kohe pärast ajutise loa saamist. See tuleneb rangetest nõuetest, mis esitatakse ajutisele loale vastavalt direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 punktidele a ja b koostoimes artikli 6 lõigetega 2 ja 3, et tagada kõnealuse direktiiviga nõutud kõrge kaitsetase. Põhjalikud toimikud toimeaine ja vähemalt ühe seda toimeainet sisaldava valmistise kohta, mille koostamiseks II ja III lisa nõuete kohaselt kulub taotluse esitajal palju aega ja raha, võimaldavad liikmesriikidel teha ajutise loa andmise eesmärgil vastavalt direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 punktile b kindlaks, et taimekaitsevahendil ei ole toksikoloogilisest ega ökotoksikoloogilisest seisukohast lähtudes ilmselt kahjulikku mõju. Liidu õigusele

40 – Vt käesoleva ettepaneku punkt 22.

41 – Vt 28. aprilli 2009. aasta eelotsusetaotlus, punkt 37.

vastava menetluse raames läbi viidav täiendav põhjalik hindamine kinnitab tavaliselt seda prognoosi praktikas ja selle tulemusel – kehtestades vajaduse korral piiravad tingimused – kantakse toimeaine I lisasse ning antakse direktiivi 91/414 artikli 4 lõike 1 kohaselt lõplik turuleviimise luba.⁴²

Tähtaja pikendamise raames on liikmesriikidel võimalik pikendada ajutisele loale esialgu määratud tähtaega. Ka põhikohtuasjas, mis käsitleb vaidlusaluse sertifikaadiga kaitstud toimeainet jodosulfurooni, on komisjon pikendanud 21. mai 2003. aasta otsusega tähtaega 21. maini 2005. aasta otsusega toimeainet puudutava toimiku täielikuks läbivaatamiseks direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 neljanda lõigu alusel. Saksamaal pikendati seejärel esialgu 8. märtsini 2003 kehtinud luba, mis oli antud 9. märtsil 2000, PflSchG § 15c lõike 3 alusel 21. maini 2005. PflSchG § 15 kohane lõplik luba anti 13. jaanuaril 2005, mistõttu on määruse nr 1610/96 artikli 13 lõikes 3 sätestatud tingimus tegelikult täidetud ja seega oli vaidlusaluse sertifikaadi kehtivusaeg õige.⁴³

99. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu väitel on praktikas samuti tagatud, et ajutisele liidus turuleviimise loale järgneb kohe sama toodet käsitlev lõplik luba määruse nr 1610/96 artikli 13 lõike 3 tähenduses. Õigusliku aluse selleks, et esimesele ajutisele liidus turuleviimise loale järgneb kohe lõplik luba, annab direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 neljas lõik. Selles on ette nähtud, et kui artikli 8 lõikes 1 sätestatud kolmeaastase üleminekuaja jooksul ei ole tehtud otsust toimeaine I lisasse kandmise kohta, võib erandina artiklist 6 pikendada tähtaega toimiku ja vajaduse korral artikli 6 lõigete 3 ja 4 kohaselt nõutava täiendava teabe täielikuks läbivaatamiseks.

100. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu märkustest võib järeldada, et direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohastel ajutistel lubadel põhinev täiendavate kaitsesertifikaatide andmise tava, mis on määrusega vastuolus, tugines sisuliselt igapäevases menetluspraktikas

42 – Vt 28. aprilli 2009. aasta eelotsusetaotlus, punkt 38.

43 – Vt 28. aprilli 2009. aasta eelotsusetaotlus, punkt 39 jj.

saadud kogemustele ning direktiivi 91/414 ja määruse nr 1610/96 üksikutele sätetele. Leian, et nimetatud – eelkõige praktilistest – kaalutlustest ei piisa, et ümber lükata määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b minu soovitatud tõlgendust, mille kohaselt ei saa taimekaitsevahendite täiendavaid kaitsesertifikaate anda ajutiste lubade alusel. Võttes arvesse käesoleva asja konkreetseid asjaolusid, võimaldavad need kaalutlused minu arvates siiski järeldada, et määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktis b sätestatud täiendava kaitsesertifikaadi andmise tingimuse reguleerimisala suhtes valitseb objektiivne ja märkimisväärne ebakindlus, mis võib olla viinud taotluse esitajaid ja siseriiklikke ametiasutusi ühenduse õigusnormidele mittevastava praktika järgimiseni täiendavate kaitsesertifikaatide andmisel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaste ajutiste lubade alusel.

taimekaitsevahendite sektorile. Lisaks tuleb lähtuda sellest, et direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohastel ajutistel lubadel põhinev täiendavate kaitsesertifikaatide andmise tava tuleneb asjaomaste sätete reguleerimisala suhtes valitsevast objektiivsusest ja märkimisväärsest ebakindlusest. Seega on täidetud mõlemad põhieeldused, mis peavad väljajunenud kohtupraktika kohaselt olema täidetud, et ajaliselt piirata eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse mõju.

101. Võttes arvesse käesoleva asja konkreetseid asjaolusid, jõuan ma seega järelduseni, et määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b minu soovitatud tõlgendusel võivad olla rasked majanduslikud tagajärjed

102. Sellega seoses tuleb märkida, et juhtudel, kui Euroopa Kohus sedastab, et eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse mõju tuleb ajaliselt piirata, näeb ta enamasti ette erandi sellest *ex nunc*-mõjust põhikohtuasja poolte ning isikute kasuks, kes on enne kõnealuse otsuse tegemist juba tuginenud õiguskaitsevahenditele kõige laiemas tähenduses. Seda erandit kohaldatakse üldiselt juhtudel, kui põhikohtuasja kaebuse esitaja esitab rahalisi või muid nõudeid ning Euroopa Kohus on kinnitanud kaebuse esitaja esitatud õigustlikku seisukohta.⁴⁴ *Ex nunc*-mõjust erandi tegemine tugineb sisuliselt põhimõttele, et oleks ebaõiglane välistada eelotsusetaotluse kohta tehtud otsuse *ex nunc*-mõju selliste isikute puhul, kes on juba enne otsuse

⁴⁴ – Vt eespool 33. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Régie Networks; eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Sürül; eespool 33. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Roquette Frères; eespool 36. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ten Oever; eespool 36. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Barber ja eespool 34. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Defrenne.

tegemist tegutsenud erilisel viisil oma õiguste teostamiseks.⁴⁵

103. Põhikohtuasjas ei ole siiski tegemist sellise olukorraga. Kui põhikohtuasja kaebuse esitaja kaebus sertifikaadi tühistamise kohta rahuldataks, ei tähenda see, et põhikohtuasja kaebuse esitaja saaks teatavad õigused, nõrgendamata tagasiulatuvalt põhikohtuasja vastustaja õiguslikku seisundit muude isikute suhtes. Pigem kaotaks põhikohtuasja vastustaja tagasiulatuvalt ja *erga omnes* täiendava kaitsesertifikaadiga tagatud ainuõiguse. Võttes arvesse käesoleva asja konkreetseid asjaolusid, paneks põhikohtuasja kaebuse esitaja vabastamine otsuse *ex nunc*-tagajärgedest ebaproportsionaalselt suure koormuse põhikohtuasja vastustajale. Leian, et selline erand ei oleks seetõttu käesolevas asjas ka asjakohane.

104. Lõpuks tuleb märkida, et mind ei vee-na komisjoni esitatud seisukoht, mille kohaselt tuleb määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendada käesolevas asjas *ex tunc* minu soovitatud tähenduses, kusjuures käesoleva otsuse õiguslikke tagajärgi võib hilisemates eelotsusemenetlustes, milles käsitletakse määruse nr 1610/96 artikli 15 kohaldamist

täiendavatele kaitsesertifikaatidele, mis on antud vastuolus määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punktiga b, vajaduse korral ajaliselt piirata. Selline lahendus põhjustaks kõigepealt äärmiselt suure õigusliku ebakindluse selliste taimekaitsevahendite täiendavate kaitsesertifikaatide kehtivuse suhtes, mis on varem antud ajutiste lubade alusel direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 tähenduses. Samuti ei oleks selline otsus kooskõlas väljakujunenud kohutapraktikaga, mille kohaselt võib eelotsuses esitatud tõlgenduse ajalise kehtivuse piiramine toimuda ainult samas kohtuotsuses, milles otsustatakse taotletud tõlgenduse üle.⁴⁶

105. Kui Euroopa Kohus peaks jõudma eelotsuses minu ettepaneku kohaselt järeldusele, et taimekaitsevahendite täiendavat kaitsesertifikaati ei saa anda direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohase turuleviimise loa alusel, leian ma, et eeltoodust tulenevalt on nõutav ja põhjendatud piirata selle otsuse ajalist kehtivust tulevikuga.

45 – Vt eespool 36. joonealuses märkuses viidatud Kokott, J. ja Henze, T., lk 182.

46 – Vt eespool 35. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Krawczyński, punkt 43, ja eespool 27. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Meilicke jt, punkt 36.

VII. Ettepanek

106. Eeltoodud kaalutlustest lähtuvalt teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Bundespatentgerichti esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

- „1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 1996. aasta määruse (EÜ) nr 1610/96 taimekaitsevahendite täiendava kaitseertifikaadi kasutuselevõtu kohta artikli 3 lõike 1 punkti b tuleb tõlgendada nii, et taimekaitsevahendite täiendavat kaitseertifikaati ei saa anda nõukogu 15. juuli 1991. aasta direktiivi 91/414/EMÜ taimekaitsevahendite turuleviimise kohta artikli 8 lõike 1 kohaselt antud turuleviimise loa alusel.

2. Määruse nr 1610/96 artikli 3 lõike 1 punkti b tõlgendusele ei saa tugineda, et nõuda selliste taimekaitsevahendite täiendavate kaitseertifikaatide tühistamist, mida on taotletud enne käesolevas asjas otsuse tegemist direktiivi 91/414 artikli 8 lõike 1 kohaselt antud ajutiste turuleviimise lubade alusel.”